

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ
เรื่อง
“เรียนรู้เกษตรผสมผสาน บูรณาการงานสมุนไพร
ภูมิปัญญาไทยเขาคินซอน-บ้านดงบัง”

จัดโดย
โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยและการจัดการความรู้ทางพฤกษศาสตร์
และ
สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันเสาร์ที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2551 เวลา 7.30 – 18.00 น.

ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาคินซอน จ.ฉะเชิงเทรา และ หมู่บ้านดงบัง จ.ปราจีนบุรี

จำเป็นที่จะต้องมี "ตัวอย่างของความสำเร็จ" มีพระราชประสงค์ที่จะให้ราษฎรในชนบทมีโอกาสได้รู้ได้เห็นตัวอย่างของ ความสำเร็จนี้และนำไปปฏิบัติได้เอง พระองค์จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง "ศูนย์ศึกษาพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" ขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาทดลอง วิจัยและแสวงหาความรู้ เทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่ราษฎร "รับได้" นำไป "ดำเนินการเองได้" และเป็นวิธีที่ "ประหยัด" เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและการประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ

5) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

พระองค์ทรงเห็นว่าการพัฒนาเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติจะมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการเกษตร จึงทรงมุ่งที่จะให้มีการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ในระยะยาว พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง ในการทำนุบำรุงปรับปรุงสภาพของทรัพยากร ธรรมชาติต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างมากที่สุด ทั้งนี้ก็เพื่อจะเป็น การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนสู่สภาพเดิมและยังได้ส่งเสริมให้ราษฎรรู้จักการใช้ทรัพยากรที่มี อยู่อย่างจำกัดอย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อประโยชน์ในระยะยาว

6) การส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ช่วงแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (ปี 2530-2534) ปรากฏว่าเศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่สูงและรวดเร็ว โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศได้เปลี่ยนไปสู่การผลิตที่มีภาคอุตสาหกรรมและบริการเป็นหลัก มีผลทำให้สังคมไทย เริ่มเปลี่ยน จากสังคมชนบทสู่ความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ความเจริญส่วนใหญ่ก็มักจะอยู่ในเมืองหลักๆ ในภูมิภาคต่างๆ และรอบกรุงเทพมหานคร ในขณะที่เดียวกันได้ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านความเสื่อมโทรม

● 2. แนวพระราชดำริด้านการเกษตร

แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญคือ การที่ทรงเน้นในเรื่องของการค้นคว้าทดลองและวิจัยหาพันธุ์พืชต่างๆใหม่ๆ ทั้งพืชเศรษฐกิจทั้งพืชเพื่อการปรับปรุงบำรุงดินและพืชสมุนไพรตลอดจนการศึกษาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืชทั้งนี้รวมทั้งพันธุ์สัตว์ต่างๆ ที่เหมาะสมและสัตว์ปีกทั้งหลายด้วยเพื่อ แนะนำให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ราคาถูกและใช้เทคโนโลยีที่ง่ายและไม่สลับซับซ้อน ซึ่งเกษตรกรจะสามารถรับไปดำเนินการเองได้และที่สำคัญคือพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ หรือเทคนิควิธีการดูแลต่างๆนั้นจะต้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมของ ท้องถิ่น นั่นคือทรงสนับสนุน"การพัฒนาเกษตรยั่งยืน"

3. แนวพระราชดำริด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องของดินทั้งในแง่ของการแก้ปัญหาดินที่เสื่อมโทรม ขาดคุณภาพและการขาดแคลนที่ดินทำกินสำหรับเกษตรกรดังนี้

1) สนับสนุนให้เกษตรกรเรียนรู้เข้าใจวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ได้พระราชทานพระราชดำริ เกี่ยวกับ หญ้าแฝก ครั้งแรกว่า ให้ทำการ ศึกษาทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และอนุรักษ์ความชุ่มชื้นไว้ในดิน เพราะขั้นตอนการดำเนินงานเป็นวิธีการแบบง่ายๆ ประหยัด และทรงเน้นอยู่เสมอว่ากระบวนการพัฒนาที่ดินทั้งหมดนี้ จะต้องชี้แจงให้ราษฎรซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์มีส่วนร่วมและลงมือลงแรงด้วย

2) การจัดสรรและปฏิรูปที่ดิน

การจัดสรรและปฏิรูปที่ดิน พัฒนาที่ดินว่างเปล่าแล้วจัดสรรให้เกษตรกรที่ไร้ที่ทำกินได้ ประกอบอาชีพในรูป ของหมู่บ้านสหกรณ์ ทั้งนี้โดยให้สิทธิทำกิน แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์ในการถือครอง พร้อมกับจัดบริการพื้นฐานให้ตามความเหมาะสม ในการจัดพื้นที่ต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีหลักการว่าต้องวางแผนการจัดให้ดีเสียตั้งแต่ต้น โดยใช้แผนที่และภาพถ่ายทางอากาศช่วย การจัดสรรพื้นที่ทำกิน ควรจัดสรรตามแนวพื้นที่รับน้ำจากโครงการชลประทานเป็นหลัก

3) "ทฤษฎีใหม่"

พระราชทาน "ทฤษฎีใหม่" ให้ดำเนินการในพื้นที่ทำกินที่มีขนาดเล็ก ประมาณ 15 ไร่ด้วยวิธีการจัดสรรที่ดินให้เหมาะสม สมกับการทำการเกษตรแบบผสมผสานอย่างได้ผล เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ใช้จ่ายตลอดปี ซึ่งได้ดำเนินการอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งการพัฒนาตามแนวทาง "ทฤษฎีใหม่" นี้มีความจำเป็นต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

4. แนวพระราชดำริด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่ของพระองค์ท่าน มีอาชีพทางด้านเกษตรและอาศัยน้ำฝนจึงทรงเน้นการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำ เป็นพิเศษ และทรงโปรดให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ อ.คอยสะเกิด จ. เชียงใหม่ เพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งรูปแบบการพัฒนาต่างๆ ที่ทำให้เกษตรกรพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องทำลายสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนที่สนใจเข้าไปศึกษาและนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ โดยที่มิมีการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารและ พัฒนาป่าไปพร้อมๆ กัน สุดท้ายความชุ่มชื้นก็จะเกิดขึ้น และจะบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคในที่สุด

5. แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญพระราชหฤทัยเกี่ยวกับ การพัฒนาแหล่งน้ำมากกว่า โครงการพัฒนาอื่นเนื่องมาจากพระราชดำริประเภทอื่น ทรงให้ความสำคัญในลักษณะ "น้ำคือชีวิต"

การพัฒนาแหล่งน้ำ อันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นมีหลัก และวิธีการที่สำคัญๆ คือ

1) การพัฒนาแหล่งน้ำจะเป็นรูปแบบใด ต้องเหมาะสมกับรายละเอียดสภาพภูมิประเทศเสมอ
2) การพิจารณาวาง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ต้องเหมาะสมกับสภาพแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีใน แต่ละท้องถิ่นเสมอ

3) พิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการเข้าไป สร้างปัญหาความเดือดร้อน ให้กับคนกลุ่มหนึ่ง โดยสร้างประโยชน์ให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ว่า ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการลงทุนนั้นจะมีความเหมาะสมเพียงใดก็ตาม

6. แนวพระราชดำริด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นความสำคัญของป่าไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิด ปัญหาฝนแล้ง น้ำท่วม ดังที่ประเทศไทยประสบอยู่ในขณะนี้ มีสาเหตุสำคัญมาจากการทำลายป่า พระองค์จึงทรงมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่น ที่จะแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาป่าให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ดังเดิม จากแนวพระราชดำริของพระองค์ก่อให้เกิด โครงการพัฒนาและบำรุงป่าไม้จำนวนมากมายทั่วประเทศ โดยเฉพาะป่าไม้ที่เป็นต้นน้ำลำธาร ให้คงสภาพอยู่เช่นเดิม เพื่อป้องกันอุทกภัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ใน ขณะเดียวกันก็ถนอมน้ำไว้ใช้สำหรับหล่อเลี้ยงแม่น้ำลำธารด้วย

7. แนวพระราชดำริด้านการส่งเสริมอาชีพ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่วนใหญ่เมื่อได้ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของ โครงการแล้ว จะทำให้เกิดการส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎร ในพื้นที่ใกล้เคียงโดยเฉพาะศูนย์ศึกษาการ พัฒนาทั้งหลายนั้น จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดตั้งขึ้นมาก็เพื่อที่จะให้มีการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และการ ประกอบอาชีพของราษฎร ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ เพื่อ ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงๆ ส่วน โครงการประเภทส่งเสริมอาชีพโดยตรงนั้นก็มิใช่น้อย ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยให้ประชาชน สามารถพึ่ง ตนเองได้ ผลสุดท้ายของโครงการคือ ประชาชนที่อยู่ในเป้าหมายโครงการสามารถที่จะนำ ความรู้ไปประกอบอาชีพ จนทำให้เกิดรายได้กับครอบครัว

8. แนวพระราชดำริด้านคมนาคม/สังคม

ส่วนใหญ่มักจะเป็นโครงการเกี่ยวกับการปรับปรุงถนนหนทาง การก่อสร้างถนนเพื่อการสัญจรไป มาได้สะดวกและทั่วถึง การคมนาคมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของชนบทการสื่อสารติดต่อที่ดี ยังผล

สำคัญให้เศรษฐกิจของราษฎรในพื้นที่นั้นๆ ดีขึ้น ราษฎรก็มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในการพัฒนาชนบทนั้น การคมนาคมเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะมองข้ามเสียมิได้ เพราะเป็นเสมือน ประตูลูกเชื่อมระหว่างในเมืองและชนบท ดังนั้นการที่จะเริ่มโครงการพัฒนาใดๆ นั้น จะต้องเริ่มจากการปรับปรุง และการก่อสร้างถนน หนทางเป็นการเปิดประตูนำความเจริญสู่พื้นที่

● 9. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น นอกจากแนวทาง และหลักการพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอน โดยที่จะต้องทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเสียก่อน แล้วมีการพัฒนาต่อไปให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ขณะเดียวกันก็ต้องอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความรู้เทคนิค วิชาการสมัยใหม่ไปพร้อมๆ กันอย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางด้านภูมิศาสตร์และสังคมวิทยาของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันด้วย

ศูนย์ศึกษาการพัฒนามีแนวทางและวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1) ทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย

เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาทางด้านต่างๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ศูนย์ศึกษาฯ จึงเปรียบเสมือน "ตัวแบบ" ของความสำเร็จที่จะเป็นแนวทางและตัวอย่างของ ผลสำเร็จให้แก่พื้นที่อื่นๆ โดยรอบได้ทำการศึกษา

2) การแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างนักวิชาการ นักปฏิบัติ และประชาชน

การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัยต่างๆ ที่ได้ผลแล้ว ควรจะนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริงได้ ศูนย์ศึกษาควรเป็นแหล่งผสมผสานวิชาการและการปฏิบัติเป็นแหล่ง ความรู้ของราษฎร เป็นแหล่งศึกษาทดลองของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนถ่ายทอดประสบการณ์และแนวทางแก้ไขปัญหาระหว่างคน 3 กลุ่ม คือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ซึ่งทำ หน้าที่พัฒนาส่งเสริม และราษฎร

3) การพัฒนาแบบผสมผสาน

ศูนย์ศึกษาฯ เป็นตัวอย่างที่ดีของแนวความคิดแบบสหวิทยาการ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่นั้นๆ ศูนย์ศึกษาแต่ละแห่งจะเป็นแบบจำลอง ของพื้นที่และรูปแบบการพัฒนาที่ควรจะเป็น เป็นตัวอย่างว่าในพื้นที่ลักษณะหนึ่งๆ นั้น จะสามารถใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ได้อย่างไรบ้าง มิใช่การพัฒนาเฉพาะทางใดทางหนึ่ง แต่พยายามใช้ความรู้จากสาขาที่สุด แต่ละสาขาก็ให้เป็นประโยชน์เกื้อหนุนกับการพัฒนาสาขาอื่นๆ และระบบของศูนย์ศึกษาฯ ก็ควรเป็นการผสมผสานไม่เพียงเฉพาะเรื่องความรู้เท่านั้น แต่ต้องมีการผสมผสานการดำเนินงานและการบริหารที่เป็นระบบด้วย

4) การประสานงานระหว่างส่วนราชการ

เป็นแนวทางและวัตถุประสงค์สำคัญยิ่งประการหนึ่ง เนื่องจากกระบวนการพัฒนาและระบบราชการไทยมีปัญหาโดยพื้นฐาน เป็นสิ่งบั่นทอนประสิทธิภาพและผลสำเร็จของงานลงอย่าง นำ

เสียชีวิต แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทุกแห่ง จึงเน้นการประสานงาน การประสานแผน และการจัดการระหว่างกรม กอง และส่วนราชการต่างๆ ให้มีเกิดเป็นจริงขึ้น

5) เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One stop service)

กล่าวคือศูนย์ศึกษาฯ มีการศึกษาทดลอง และสาธิตให้เห็นถึงความสำเร็จ ของการดำเนินงานพร้อมๆ กันในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง ตลอดจนการพัฒนาทางด้านสังคม และงานศิลปาชีพ ในลักษณะของ "พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต" เมื่อผู้สนใจเข้าไปศึกษาดูงานก็จะมีให้ดูได้ทุกเรื่อง ในบริเวณศูนย์ศึกษาฯ ทั้งหมด ผู้สนใจหรือเกษตรกรก็จะได้รับความรู้รอบด้านสะดวก รวดเร็ว ซึ่งนำไปสู่การได้รับ ประโยชน์สูงสุด ผลการศึกษาของแต่ละศูนย์นั้น จะเป็นความรู้ที่นำไปส่งเสริมให้กับประชากรเป้าหมายและมีการสาธิตไว้ในพื้นที่ของศูนย์ศึกษาฯ ประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านรอบๆ พื้นที่ศูนย์ศึกษาฯ จะเป็นประชากรเป้าหมายกลุ่มแรกที่จะได้รับประโยชน์ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องงานส่งเสริมจะนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในศูนย์ศึกษาฯ ว่าได้ผลดี ไปแนะนำให้กับเกษตรกรหมู่บ้านเป้าหมายที่เรียกว่า "หมู่บ้านรอบศูนย์" แต่ละศูนย์ศึกษาฯ จะมีประชากรหมู่บ้านรอบศูนย์อยู่ประมาณ 8-15 หมู่บ้าน ในการส่งเสริมนั้นทำหลายวิธีด้วยกัน ทั้งนี้แล้วแต่สภาพสังคม วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

หน่วยงานภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน

1) งานพัฒนาที่ดิน

อนุรักษ์ดินและน้ำและการปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิต วางมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน สาธิตและส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและบำรุงดินบริการแก่เกษตรกร พร้อมกับอบรมส่งเสริม แนะนำช่วยเหลือเกษตรกรในการอนุรักษ์ดินควบคู่ไปกับการบำรุงดินกระตุ้นให้เกษตรกรรู้ถึงคุณประโยชน์ของปุ๋ยหมัก และผลิตปุ๋ยหมักขึ้นใช้เอง ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินโดยการสาธิต ฝึกอบรม และบริการให้ความช่วยเหลือ ด้านการพัฒนาที่ดินทั้งภายในศูนย์ฯ หมู่บ้านรอบศูนย์และเกษตรกรผู้สนใจทั่วไป

2) งานพัฒนาชุมชน

ส่วนใหญ่ จะเป็นงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการฝึกอบรมด้านอาชีพระยะสั้น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ซึ่งระยะเริ่มแรกทีมงานพัฒนาชุมชนเข้ามาดำเนินการในศูนย์ ตั้งแต่ปี 2522-2538 จะเป็นกิจกรรมด้าน โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น การปรับปรุงถนน ท่อระบายน้ำ ขุดสระเก็บน้ำ เมื่อโครงสร้างพื้นฐานดีขึ้นแล้ว การดำเนินการส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้เกษตรกรดำเนินการในช่วงที่ว่างเว้นจากอาชีพการเกษตร เช่น สาธิตการทำปลา อบรมการประกอบอาหาร การถนอมอาหาร อบรมการทำดอกไม้ประดิษฐ์ ส่งเสริมการปลูกแตงโม การทำไม้กวาดดอกหญ้า การจัดสานหมวก กระเป๋า จากหญ้า แฝก การทอผ้า การทอเสื่อ จัดซื้ออาหารเสริม (นม) และอาหารกลางวันให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสิรินธร

3) งานเพาะชำกล้าไม้

จัดให้มีการดำเนินการผลิตกล้าไม้เพื่อแจกจ่ายให้แก่หน่วยงานราชการต่างๆ และประชาชนทั่วไป ที่สนใจ โดยจะทำการแจกพันธุ์ไม้ในช่วงต้นฤดูฝนหรือประมาณเดือนพฤษภาคมทั้งนี้ก็เพื่อให้กล้าไม้ที่แจกไปนั้นมีโอกาสรอดหรือมีโอกาสเติบโตในเปอร์เซ็นต์ที่สูง โดยกล้า ไม้ที่ทำการแจกได้แก่ มะฮอกกานี กระถินยักษ์ มะขาม ประคู้ กุญ สะเดา ยางนา ฯลฯ

4) งานวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา

ให้การศึกษาในระบบประกอบด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตร ชั้นสูง และวิชาชีพพิเศษ ให้การศึกษานอกระบบเป็นการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตร เคลื่อนที่ ศึกษาเรื่องของเกษตรด้านสัตว์ เช่น โคนม สุกร ขุน ไก่ เกษตรด้านพืช เช่น ผักปลอดสารพิษ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อกล้วยไม้ป่า ด้านช่างยนต์ คอมพิวเตอร์

5) งานโยธาธิการ

ทำหน้าที่ผลิตน้ำประปาสะอาดเพื่อให้บริการแก่หน่วยงานต่างๆ ภายในศูนย์และหมู่บ้านรอบศูนย์ ให้ได้มีน้ำเพื่อใช้อุปโภคบริโภค ตลอดจนให้บริการประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ภายนอกศูนย์ ในกรณีขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้

6) งานส่งเสริมและผลิตพันธุ์พืชสวน

ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและบริการพันธุ์พืชสวน สาธิตการขยายพันธุ์ และการปลูกไม้ผล พืชผักสวนครัว ส่งเสริมและ พัฒนาการ ผลิตสมุนไพรและเครื่องเทศ เป็นหน่วยงานฝึกอบรมวิชาการ ด้านการขยายพันธุ์ไม้ผลพันธุ์ดี ได้แก่ มะม่วง ขนุน กระท้อน ฝรั่ง ชมพู่ น้อยหน่า การปลูก การปราบ ศัตรูพืช ตลอดจนการปฏิบัติดูแลรักษาไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่และพืชผักโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์มะม่วงพันธุ์ดีในประเทศไทย ส่งเสริมและเผยแพร่ข่าวสารการเกษตร จัดนิทรรศการเกษตร

7) งานวิชาการเกษตร

งานวิชาการเกษตรทดสอบระบบปลูกพืช ปฏิบัติรักษาตามแผนงานการปลูกไม้ผลชนิดต่างๆ ที่ ทำการศึกษาและติดตั้งระบบน้ำแบบ Mini Srinmler ทุกแปลง ทดสอบระบบการทำงานแบบผสมผสาน ศึกษาทดสอบพืชไร่ ทำการปลูกพืชไร่พันธุ์ดีต่างๆ โดยได้รับความ ร่วมมือจากสถาบันวิจัยพืชไร่ สนับสนุนพันธุ์พืชตามที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำ และปลูกแสดงแก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป ศึกษาทดสอบผักอนามัย ทำการปลูกพืชผักชนิดต่างๆ ตลอดปี โดยวิธีการลดการใช้สารเคมี แต่ใช้สาร สกัดจากสะเดาแทน ศึกษาการเพาะเห็ด ทำการเพาะเห็ดชนิดต่างๆ และฝึกอบรมการเพาะเห็ดแก่ เกษตรกรผู้สนใจ ศึกษาการปลูกผักโดยใช้มุ้งครอบเพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืช

8) งานปศุสัตว์

ทำหน้าที่อบรมแนะนำเกษตรกรในการเพิ่มผลผลิตปศุสัตว์สาธิตและส่งเสริมการทำทุ่งหญ้าเลี้ยง สัตว์ ปรับปรุงพันธุ์สัตว์ เช่น โค สุกร ไก่ เป็ด จัดตั้งธนาคารโค กระบือ เพื่อบริการแก่เกษตรกรใน

รูปแบบของการให้ยืมมาและขายโดยวิธีผ่อนส่ง ใช้ปุ๋ยผลิตฟางปรุงแต่งเพื่อเลี้ยงโค จัดการฝึกอบรมเกษตรกร ให้มีความรู้ ความสามารถในการเลี้ยงสัตว์

9) งานส่งเสริมสหกรณ์

กำกับดูแลโรงสีข้าวพระราชทานเพื่อช่วยเหลือราษฎรรับผิดชอบสร้างกลุ่มสหกรณ์การเกษตรและให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร ให้เงินกู้ตรวจสอบ และติดตามการชำระเงิน ส่งเสริมการระดมทุนในสหกรณ์ส่งเสริมสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจด้านการตลาด จัดหาสินค้ามาจำหน่าย รวบรวม ข้าวเปลือกจากสมาชิกและนำมาแปรรูปข้าวเปลือกจำหน่ายให้แก่ผู้ที่สนใจประสานงานเพื่อการพัฒนาอาชีพ แก่สมาชิกในและนอกภาคการเกษตร

10) งานสวนพฤกษศาสตร์

ดำเนินการบำรุงรักษาไม้เดิมและปลูกเพิ่มเติมในพื้นที่ประมาณ 400 ไร่ โดยการปลูกไม้วงศ์ คือ วงศ์ตีนบรรณ วงศ์สัก วงศ์ชิงข่า วงศ์ส้ม วงศ์ไทร วงศ์ปาล์ม วงศ์ยางนา วงศ์ไม้แค วงศ์ลีเสียด วงศ์มะเกลือ วงศ์สะเดา และวงศ์กล้วยไม้ ได้มีการทำสวนสมุนไพร ขึ้นในปี พ.ศ. 2527 และในปี 2540 เปิดบริการอบสมุนไพรให้บริการแก่บุคคลทั่วไปรวบรวมพืชสมุนไพรไว้มากกว่า 460 ชนิด เพื่อสาธิตให้ผู้เข้าชมทราบถึงลักษณะ ทางพฤกษศาสตร์และสรรพคุณ ปรับปรุงขยายพื้นที่ปลูกพันธุ์ไม้ประมาณ 1,000 หมายเลข รวบรวมพันธุ์ไม้ป่าหายากในภาคตะวันออก สำรวจเก็บพันธุ์ไม้และเห็ดรา 300 ตัวอย่าง ทำการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เช่น แชมพู ครีมนวด จากดอกอัญชัน สบู่หอมว่านสาวหลง สบู่เหลวจากขมิ้นชัน ยากันยุงตะไคร้หอม เป็นต้น รวมถึงการขยายพันธุ์กล้าไม้สมุนไพร เพื่อแจกจ่ายและจำหน่ายให้กับประชาชนที่สนใจ

งานประมงสาธิต

สาธิตการเลี้ยงและฝึกอบรมการเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด เช่น ปลานิล ปลาไน ปลายี่สก สาธิตการเพาะพันธุ์ไรแดง ซึ่งเป็นอาหารของลูกปลา สาธิต การเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาสวยงาม เช่น ปลากัด ปลาหางนกยูง ปลาสอด ปลาทอง การเลี้ยงกบในกระชัง ผลิตพันธุ์ปลาเพื่อแจกจ่ายให้กับเกษตรกรหมู่บ้านรอบศูนย์และผู้ที่สนใจอีกทั้งนำไปปล่อยยังแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เพื่อให้เป็นแหล่งอาหารสำหรับประชาชนทั่วไป มีการฝึกอบรมให้คำแนะนำมีการฝึกอบรมให้คำแนะนำเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องเรื่องการเพาะพันธุ์ปลา และนำความรู้ที่ได้รับกลับไปประกอบอาชีพ เพื่อเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่งด้วย

เอกสารอ้างอิง

http://www.ldd.go.th/web_study_center/khoahinson/default.asp